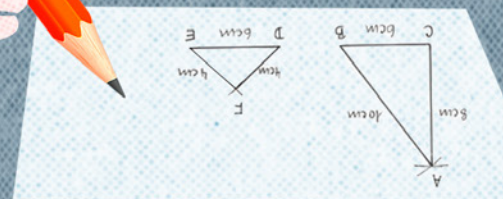
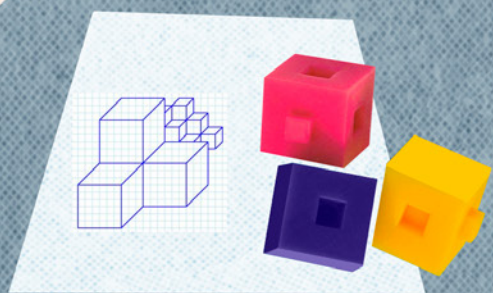

God undervisning set med elevernes øjne

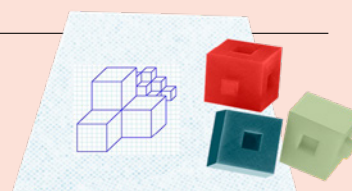
Input til arbejdet med at udvikle undervisningen

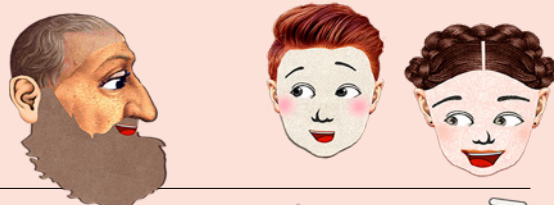
Indhold

3 Introduktion

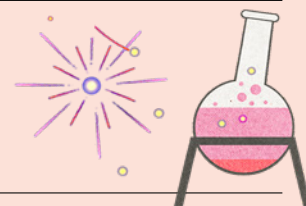
4
God undervisning set med elevernes øjne
giver alle elever passende faglige udfordringer

6
God undervisning set med elevernes øjne
bygger på en god relation mellem lærer og elev

8
God undervisning set med elevernes øjne
giver eleverne en aktiv rolle i undervisningen

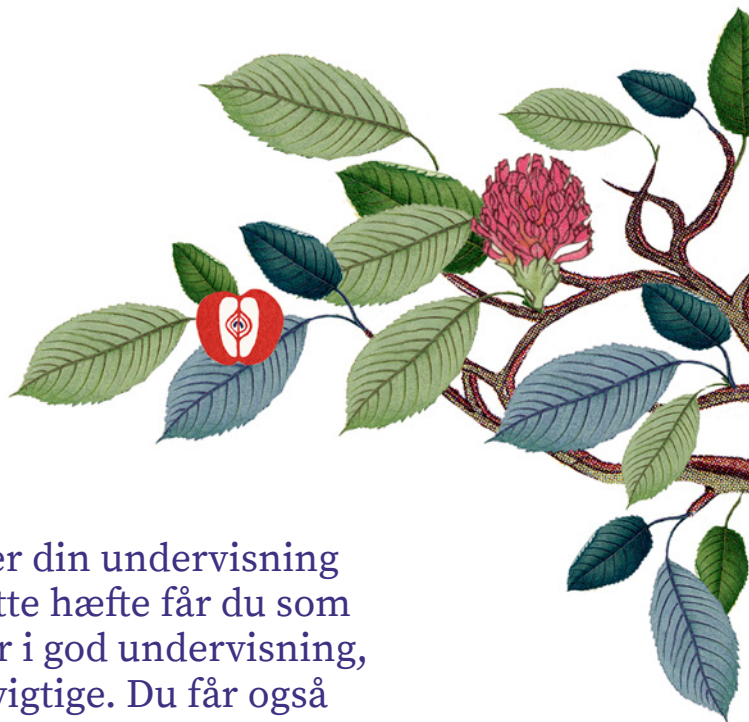
10
God undervisning set med elevernes øjne
er varieret og alsidig

12
God undervisning set med elevernes øjne
giver mulighed for fordybelse og koncentration

Introduktion

Hvad skal der til, for at eleverne oplever din undervisning som god, motiverende og lærerig? I dette hæfte får du som lærer viden om fem centrale elementer i god undervisning, som elever i 5.-9. klasse peger på som vigtige. Du får også spørgsmål, der lægger op til refleksion og udvikling af praksis sammen med lærerkollegerne i dit team.

Hvordan oplever eleverne fra 5.-9. klasse deres skoledag? Og hvad gør dagen og undervisningen mere eller mindre god? Det giver hæftet her svar på. Det bygger på en undersøgelse, som Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har gennemført i 2018, og som gennem bl.a. en lang række elevinterview og observationer giver et nuanceret indblik i skoledagen og undervisningen, som den opleves af eleverne.

Det er vigtigt at have indblik i elevernes oplevelse af undervisningen for at kunne tilrettelægge en undervisning, der giver alle elever gode muligheder for at lære og udvikle sig. Netop det viser vores undersøgelse, at eleverne i høj grad gerne vil: De kan lide at opleve, at de rykker sig fagligt, de vil gerne være aktive i undervisningen, de holder af at fordybe sig, og de vil gerne have hjælp og feedback, der får dem videre med deres opgaver.

De fem elementer, som hæftet stiller skarpt på, og som kendetegner undervisningen, når den ifølge eleverne er god, motiverende og lærerig, er:

- At eleverne får passende faglige udfordringer
- At eleverne har gode relationer til lærerne
- At eleverne har en aktiv rolle i undervisningen
- At der er variation i arbejdsformerne
- At der er mulighed for fordybelse og koncentration.

Disse fem elementer matcher i øvrigt i høj grad de elementer, som også forskningen peger på, er vigtige for en god og motiverende undervisning.

I undersøgelsen har vi mødt både de elever, som går gennem skolelivet relativt let, og som trives fagligt og socialt, og dem, der af forskellige årsager og på forskellige måder har det svært i skolen. På tværs af elevernes perspektiver tegner der sig mønstre i deres oplevelser af undervisningen, og eleverne peger i høj grad på de samme elementer, når de beskriver, hvad der motiverer dem i undervisningen.

Elevernes ønsker til god, motiverende og lærerig undervisning er ikke altid lig med virkeligheden i skolen. De oplever fx ikke altid at få passende udfordringer eller at have en aktiv rolle i undervisningen. Omvendt viser undersøgelsen, at når de fem elementer kendetegner undervisningen, så oplever eleverne, at skoledagen og undervisningen er meningsfuld, udviklende og lærerig for dem.

Hæftet her præsenterer hovedpointer fra undersøgelsen sammen med elevcitater og cases, der illustrerer elevernes oplevelser. Inden for hvert element har vi formuleret en kort række spørgsmål, som lægger op til, at I som lærerteam drøfter jeres praksis, og hvordan I kan videreudvikle den sammen. Vi håber, at hæftet kan understøtte jeres arbejde og undervisning og derigennem være med til at øge elevernes oplevelse af skolen som et lærerigt og meningsfuldt sted.

God arbejdslyst.

God undervisning set med elevernes øjne giver alle elever passende faglige udfordringer

Eleverne oplever, at de motiveres og engageres i undervisningen, når de bliver mødt med faglige udfordringer, der matcher deres forudsætninger. Og de kan lide at opleve, at de rykker sig fagligt. Som lærere kan I – ifølge eleverne – støtte dem i deres læreproces ved bl.a. at være gode til at rammesætte undervisningen kort og tydeligt, konkretisere, hvordan eleverne kan gribe opgaverne an, og give hjælp og feedback undervejs i undervisningen.

Eleverne skelner mellem undervisning, der er tilpas, for let eller for svær. De er – med andre ord – optaget af, at undervisningen er differentieret, så den rammer alle elever. Når eleverne oplever niveauet som tilpas, taler de om undervisningen som spændende og lærerig, de motiveres og engageres, og de oplever skoledagen som meningsfuld. De kan godt lide at mærke, at de lærer, og at de rykker sig.

Men eleverne fortæller også om undervisning, hvor de ikke oplever at få passende udfordringer, og hvor det er vanskeligt for dem at holde motivationen og koncentrationen: Er niveauet alt for højt, kan det betyde, at elever føler sig

hægtet af og giver op. Og er det alt for lavt, kan det medføre elever, der keder sig, fx idet de får *flere* opgaver, snarere end *sværere* opgaver, sådan som de har behov for.

Eleverne er også optaget af, at læreren sørger for, at hele klassen er med. Timerne er bedst, når alle har mulighed for at deltage trods forskellige forudsætninger, når mange siger noget, og når læreren spørger på en måde, hvor elever kan svare både meget udfoldet og med kortere og enklere svar. Det giver en god dynamik, og eleverne oplever, at undervisningen er vigtig og vedkommende.

Tre greb til at give eleverne passende udfordringer og støtte dem i deres læreproces

Eleverne fremhæver tre ting, de holder af i undervisningen, som giver dem oplevelsen af at kunne komme i gang med opgaverne, og som de oplever, minimerer forvirring:

1 Når læreren rammesætter undervisningen kort og klart

Eleverne sætter pris på, at læreren er god til at rammesætte undervisningen kort og klart, så det er tydeligt for dem, hvad de skal lave, hvorfor og hvordan. Det er også vigtigt for dem, at læreren placerer den aktuelle undervisning i et forløb og forklarer, hvordan den kobler sig til det, eleverne allerede ved og har arbejdet med. Læreren må også gerne trække tråde til kommende undervisning. Eleverne oplever dog, at undervisningen ikke altid er rammesat på en måde, som giver mening for dem – nogle gange mangler rammesætningen helt, andre gange er den for omfattende.

2 Når lærerens instruktioner illustrerer, hvordan elever kan gå til opgaven

Det er vigtigt for eleverne, at læreren er god til at forklare og instruere på en måde, der støtter elevernes forståelse og arbejdsproces. Dvs. at læreren supplerer sine ord med noget visuelt eller håndgribeligt, der eksemplificerer instruktionen, så det ikke, som eleverne siger, "bare er snak". Disse lærere illustrerer fx for eleverne, hvordan de selv ville besvare et spørgsmål, løse et problem eller skabe et produkt. Når eleverne har lærere, som er dygtige til på denne måde at stilladsere undervisningen og gør brug af modellering, så griber eleverne i højere grad af undervisningen, og de oplever, at deres forståelse af faget styrkes.

3 Når læreren giver feedback og støtter eleverne undervejs i undervisningen

Eleverne er optaget af, om de kan få hjælp og feedback i undervisningen og undervejs i deres opgaveløsning, så de holdes på sporet. De ser en god lærer som én, der hjælper. Og hjælpen kan være afgørende for, at undervisningen rammer de enkelte elever, så de forstår opgaver eller nøglebegreber. Eleverne sætter også pris på feedback, for når de får konkrete tilbagemeldinger, ved de, hvorfor noget var hhv. godt og ikke så godt, og de forstår, hvad de skal prioritere i deres videre arbejde. Konstruktiv feedback kan også give fagligt usikre elever troen på, at de kan blive bedre.

Omvendt oplever eleverne, at manglende hjælp i undervisningen kan gøre dagen dårlig. Det går igen, at det indimellem kan være svært at få hjælp af læreren. Fordi læreren enten ikke anerkender behovet eller ikke har tid til at hjælpe.

” [Jeg kan ikke lide undervisningen,] når man ikke kan finde ud af det, og læreren bliver ved med at spørge, og der bare er stilhed i klassen, og folk ser på dig med skuffelse. Det sker for mig mange gange hver dag.

Uddrag af stil, elev i 8. klasse

” Du kan altid hive fat i Gitte. Der var et tidspunkt, hvor vi havde noget med energi. Og der var et ord, som jeg overhovedet ikke havde forstået. Og jeg kunne bare komme og spørge hende, og så ville hun stå og kun tale med mig, mens de andre lavede noget andet, og så kunne jeg få det forklaret.

Interview med elev, 8. klasse

” Så siger hun ”jeg tror på dig. Hvis du anstrænger dig og prøver at blive bedre, så kan du godt blive bedre.” Hun prøver at give dig motivation til at blive bedre. Og det synes jeg, at hun er rigtig god til. Og så er hun god til at vide, hvis nogen har brug for ekstra hjælp, men ikke kommer op til hende [...]. Så er hun god til at sige ”kom lige op, jeg skal lige se, hvad du har lavet”. [...] Så hun er god til at stoppe dem, inden de kommer galt afsted, og så sende dem tilbage på rette spor.

Interview med elev, 8. klasse

Til refleksion i teamet

Hvordan ser praksis ud hos os?

Oplever vores elever, at de får passende faglige udfordringer i undervisningen, eller har vi elever, der giver op eller keder sig, fordi de sandsynligvis oplever undervisningen som for svær eller for let?

Hvordan kan vi udvikle vores praksis?

Hvad har vi af gode erfaringer med at rammesætte undervisningen og instruere og hjælpe eleverne? Hvad kan vi gøre for at blive endnu bedre til at støtte eleverne i deres læreprocesser?

God undervisning set med elevernes øjne **bygger på en god relation mellem lærer og elev**

Eleverne motiveres af gode relationer til deres lærere. Relationen til læreren er helt central for, hvordan eleverne oplever læringsmiljøet, og for deres engagement og lyst til at byde ind i undervisningen. Når I som lærere møder klassen med fagligt engagement og går til eleverne med interesse, er det med til at gøre elevernes skoledag god og lærerig.

Elevernes relationer til deres lærere varierer meget. Eleverne fortæller både om lærere, som de respekterer, og om lærere, som de frygter. Nogle lærere kender eleverne rigtig godt, og deres relationer er trygge og nære. Andre lærere er mere perifere, fx vikarer, og her er relationen mere skrøbelig, giver eleverne udtryk for.

Eleverne peger på, at når relationen er god, føler de sig set, hørt, involveret og taget alvorligt – og de får større lyst til at bidrage i undervisningen og synes, timerne er mere spændende.

Relationen mellem lærer og elev afhænger i høj grad af, om eleverne oplever at kunne komme til orde, blive mødt med anerkendelse og få hjælp af lærerne, eller om den er præget af irettesættelser og dårlig stemning – det, eleverne betegner som skældud. Er relationen mellem lærer og elev dårlig, kan det betyde, at elever trækker sig fra undervisningen.

” En dag bliver ekstra god, hvis der er god stemning i klassen. Når vi griner sammen, og der ikke er sure miner.

Uddrag af stil, elev i 9. klasse

Tre elementer, der bidrager til gode relationer mellem lærere og elever

Eleverne oplever, at deres relationer til lærerne afhænger af især tre forhold:

1 Når læreren møder klassen med nærvær og fagligt engagement

Læreren måde at møde klassen på har stor betydning for elevernes relation til læreren og for, hvordan de deltager i undervisningen. Eleverne peger på, at de bedste dage er de dage, hvor læreren møder klassen oplagt og med fagligt engagement. Engagementet smitter og giver gode timer og motiverede elever.

Omvendt gør det ifølge eleverne skoledagen dårlig, når de bliver mødt af en lærer, eleverne oplever som sur, og hvor irrettesættelser fylder meget. Irrettesættelserne eller det, eleverne betegner skældud, handler fx om, at eleverne ikke gør, som de skal, i timerne, eller at konflikter fra frikvarterer trækkes med ind i timen. Eleverne synes, det er ubehageligt at være i klassen, når de oplever dårlig stemning og skældud. Og selvom de ikke er en del af konflikten med læreren, kan de miste lysten til at deltage i undervisningen, og relationen til læreren er i fare for at gå i stykker.

2 Når læreren går til eleverne med både interesse og klare rammer

Eleverne beskriver en god lærer som en, der møder dem der, hvor de er, og tager dem alvorligt. Med det mener eleverne, at læreren hører, hvad de siger, prøver at forstå dem, møder dem med interesse og tager deres bidrag og spørgsmål alvorligt. Eleverne beskriver, at de hos disse lærere får lyst til at bidrage i undervisningen, at disse læreres timer er mere spændende, og at de i højere grad spørger disse lærere om hjælp.

Eleverne beskriver, at der, når klassen har en lærer med denne tilgang, opstår en form for gensidighed, hvor eleverne er bevidste om, at hvis de i klassen gør det godt, så kan læreren også gøre det godt. Dvs. at hvis eleverne arbejder, som de skal, i undervisningen, så sørger læreren også for, at rammerne omkring en god og spændende time er på plads. På den måde er den gode lærer ifølge eleverne en, som kan være både sjov og alvorlig, og en, som både anerkender elevernes input og tager styringen i forbindelse med undervisningen.

” [Hvis læreren er glad,] får man også et bedre forhold til læreren. Hvis læreren bare er sådan en, der hele tiden er sur, så får man jo et dårligt forhold til læreren, og så bliver timen dårlig, og så bliver man dårlig til at lave det, man skal.

Interview med elev, 6. klasse

3 Når læreren har et godt kendskab til klassen

Det er afgørende for en god relation mellem elever og lærer, at eleverne har en tæt og fortløbende relation til læreren – at læreren kender klassen. Relationer mellem lærer og elever opbygges over tid, og jo mindre tid eleverne tilbringer sammen med en bestemt lærer, jo mere skrøbelig er relationen. Særligt vikarer oplever eleverne at have en helt anderledes relation til end til de lærere, som de ofte har og har haft i længere tid. Som lærer i klasser, man sjældent har, kræver relationen til eleverne altså en særlig opmærksomhed.

” [Timen er god,] når vi har en rigtig god lærer. Så føler man, at dagen ikke bliver så lang. Og så føler man også bare, at man har mere hjælp hos sig. Nogle gange, hvis vi har en lærer, som vi ikke kan lide, så går man ikke op og spørger ”vil du lige hjælpe mig?”.

Interview med elev, 5. klasse

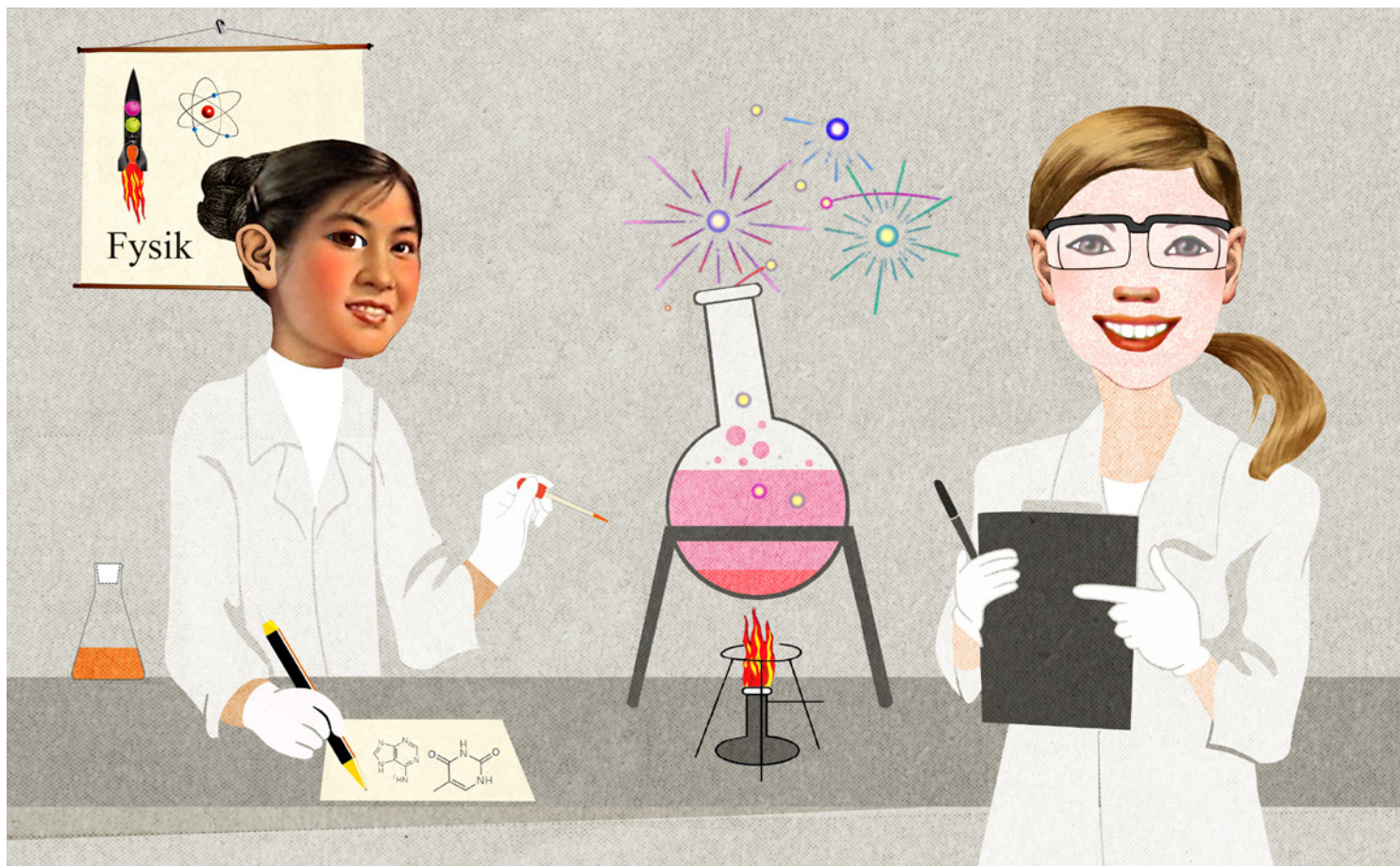
Til refleksion i teamet

Hvordan ser praksis ud hos os?

Hvad kendetegner vores relationer til eleverne i vores klasser? Har vi mindre gode relationer til eleverne i nogle klasser?

Hvordan kan vi udvikle vores praksis?

Hvor vil vi gerne gøre vores relationer til eleverne bedre, så eleverne oplever, at de bliver set, hørt, taget alvorligt og anerkendt, og så der opbygges en gensidig respekt? Hvilke tiltag kan vi prøve af hos os for at skabe et positivt miljø i undervisningen?

God undervisning set med elevernes øjne **giver eleverne en aktiv rolle i undervisningen**

Eleverne fortæller, at undervisningen især griber dem og er spændende, når de også selv er aktive og involverede i undervisningen. Fx når I som lærere inddrager dem ved at give plads til elevinput eller gør brug af undervisningsformer, som lægger op til, at eleverne selv er udførende, bl.a. fremlæggelse og eksperimenter.

Eleverne giver udtryk for, at de kan lide at være aktive og i gang i undervisningen, dvs. undervisning, hvor de – med egne ord – kommer på banen og selv ”får lov”. Når de er udførende og involverer sig aktivt i stoffet, bliver det nemmere at forstå og mere spændende.

Eleverne oplever dog ofte, at de må indtage en mere passiv rolle i undervisningen. Når de sidder stille længe og skal lytte til læreren, har de en oplevelse af, at de må vente på at kunne komme i gang. Og for nogle elever er denne venten på selv at få lov meget svær at udholde.

“ Hun er god til, at vi må afbryde hende. [...]. Hun bliver ikke sur, hvis man siger ”det forstår jeg ikke, hvad betyder det?”. I stedet for at række hånden op og vente, og hun så har talt om det for 20 minutter siden. Der er mange lærere, der er sådan ”ej, jeg skal lige tale færdig”. Og så går der et kvarter, og så er det ligegyldigt. Men hun er rigtig god til, at man får lov til at afbryde hende, og hun stopper helt op, og så spørger hun, om der er andre, der ikke har forstået det. Og så går hun helt ned i det og prøver at forklare det. Så det er rigtig fedt, at hun ikke bliver sur. Der er mange lærere, der godt kunne finde på at sige ”jeg gør mig lige færdig”.

Interview med elev, 8. klasse

Fire elementer i at give eleverne en aktiv rolle i undervisningen

Eleverne sætter stor pris på at være aktive i undervisningen – det er motiverende og lærerigt. Her er fire vigtige elementer, som I som lærere kan tage højde for:

1 Når det faglige niveau i undervisningen rammer eleven – og ikke er for svært eller for let

Når en elev kæmper med et fag og har svært ved at forstå stoffet, bliver det endnu sværere for eleven at bidrage fagligt og få en aktiv rolle. Ikke mindst hvis læreren ikke er der med hjælp og støtte, der kan gøre undervisning og opgaver forståelige for eleven. Elever beskriver, hvordan de kan rammes af ligestyldighed, og hvordan de opgiver og lukker af for det, der sker omkring dem. Omvendt beskriver andre elever, hvordan manglende udfordringer også kan være svært at udholde. Denne gruppe elever fortæller, at ked-somhed og ventetid – og dermed passivitet – fylder meget og kan virke demotiverende.

2 Når lærerne giver eleverne indflydelse på undervisningen

Når eleverne oplever at få indflydelse på undervisningen, øger det deres motivation for at deltage, og de oplever at have en mere aktiv rolle. Eleverne accepterer, at det er læreren, der træffer en lang række valg om undervisningen og klassens arbejde, men det motiverer dem, når der er noget, de må bestemme eller vælge – fx emne, hvor de sidder, hvornår de holder en pause, og hvem de eventuelt arbejder sammen med. Omvendt giver eleverne udtryk for, at det frustrerer dem, hvis de har lærere, som de ikke oplever at kunne komme igennem til, og som ikke griber deres bidrag eller hører dem.

3 Når undervisningen er brugbar og vedkommende for eleverne

Eleverne er også optaget af, om undervisningen i deres optik er brugbar, anvendelig og vedkommende for deres eget liv. Er det tilfældet, indtager eleverne en mere aktiv rolle i undervisningen. Eleverne har gode eksempler fra mange forskellige faglige emner. Særligt madkundskab fremhæver de som et fag, hvor det, de lærer, kan overføres direkte til deres liv uden for skolen. Men det kan også være ny viden i samfundsfag, der får en elev til at forstå mere komplekse sammenhænge i verden og sine egne forbrugsvaner i den sammenhæng.

” En time, hvor man bare skal sidde og lytte til en lærer, er meget hård.

Interview med elev, 8. klasse

4 Når arbejdsformerne lægger op til aktive elever

Elevernes rolle hænger også sammen med, hvilke arbejdsformer der anvendes i undervisningen, og hvordan de gribes an.

Tavleundervisning kan fungere godt, når læreren er opmærksom på eleverne og deres forståelse undervejs, og når læreren giver mulighed for, at elever interagerer og involveres. Generelt beskriver eleverne tavleundervisning som, ”når læreren taler længe selv”, og de giver udtryk for, at de får svært ved at bevare motivationen, når de skal sidde stille og lytte længe. De oplever, at det er svært at byde ind, fordi der er få åbninger fra lærerens side – og den manglende deltagelse fører for en del elever til kedsomhed, og de bliver trætte, urolige og mister fokus.

Gruppearbejde er, når det fungerer godt, en arbejdsform, som eleverne kan lide at deltage i. Men de kan også opleve udfordringer med at bidrage til en gruppe, bl.a. kan eleverne føle, at deres bidrag negligeres, hvis de ikke er lige så fagligt stærke som de andre i gruppen. Eleverne holder af, at grupperne er sammensat, så eleverne kan supplere og lære af hinanden – og så de kan fungere godt socialt. Eleverne holder også af, at læreren har rammesat, hvordan de skal arbejde i grupper, og den faglige opgave, de skal arbejde med, og at læreren er tilgængelig, så gruppen kan få hjælp undervejs.

Eleverne er meget positive over for undervisning, der er virkelighedsnær og praktisk, fx i forbindelse med åben skole-forløb, eksperimenter og forsøg. De oplever at kunne være afprøvende og undersøgende i undervisningen. Og de oplever, at de forstår og husker bedre, når undervisningen har elementer af det, eleverne beskriver som noget virkeligt, noget, hvor de kan bruge flere sanser, bruge kroppen og arbejde praktisk og konkret. Eleverne efterspørger mere undervisning, hvor de selv ”får lov”.

Til refleksion i teamet

Hvordan ser praksis ud hos os?

Hvordan er vores elevers muligheder for at være aktive i undervisningen?

Hvordan kan vi udvikle vores praksis?

Hvilke skridt kan vi tage for at blive endnu bedre til at bruge elevernes input, bidrag og spørgsmål i undervisningen og give dem mulighed for at være udførende og eksperimenterende?

God undervisning set med elevernes øjne **er varieret og alsidig**

Eleverne sætter pris på, at skoledagen er varieret, og at undervisningen veksler mellem forskellige arbejdsformer. Skoledagen opleves mindre lang, hvis den er alsidig. Som lærere kan I tage forskellige arbejdsformer i brug i den enkelte time eller på tværs af timer i et længere fagligt forløb og sammen sikre variation i løbet af de enkelte skoledage.

Eleverne er optaget af, om skoledagen virker afvekslende eller ensformig. Det at veksle mellem arbejdsformerne, så eleverne oplever variation i undervisningen, er vigtigt og positivt for dem. Behovet for, at der skal ske noget forskelligt eller noget nyt, fylder en del hos eleverne. De italesætter omvendt undervisning, hvor de laver det samme, som demotiverende og svær at engagere sig i.

Hos nogle lærere oplever de, at undervisningen er tilrettelagt, så der er en høj grad af variation og vekslen mellem forskellige arbejdsformer, mens det modsatte er tilfældet hos andre lærere. Fx går det igen, at de keder sig, når lærerne ifølge eleverne "bare står og snakker".

” I de timer føler jeg ikke rigtig, at jeg lærer noget. Hans timer er rigtig kedelige. Han har givet os to mapper fyldt med kopiark. Og hver dag er det kopiark, kopiark, kopiark. Der sidder nærmest kun to personer i klassen og laver noget. Og resten sidder på deres mobiler og laver ikke noget. Det er lidt kedeligt i forhold til, hvordan en af vores andre lærere varierer undervisningen. Der kan vi godt lide at lave kopiark i den ene uge. Så i den anden uge, der laver vi noget helt andet end kopiark. Og det er jo ikke, fordi man ikke kan lave kopiark. For hvad skulle vi ellers lave i undervisningen? Det er bare det, at vi ved, at hver gang vi har denne lærer, så er det ”nå, gad vide, hvilke kopiark han har fundet nu?”.

Interview med elev, 8. klasse.

To veje til varierede skoledage

Eleverne har klare oplevelser af, hvad der gør en dag varieret og alsidig. Her er to veje ind i at tilbyde eleverne en varieret skoledag, sådan som de foretrækker den:

1 Når lærerne sætter forskellige arbejdsformer i spil

Eleverne finder det inspirerende og rart, når læreren veksler mellem arbejdsformer på en måde, så der ikke er én arbejdsform, der dominerer time efter time. De timer, eleverne beskriver som spændende og fulde af god energi, er timer, hvor læreren prøver nye og anderledes ting med klassen. Det modsatte tilfælde er ifølge eleverne kendetegnet ved manglende alsidighed og en forudsigelighed, der kan tage gejsten fra dem på forhånd.

Eleverne nævner en række arbejdsformer, som de typisk møder i undervisningen, nemlig makker- og gruppearbejde, tavleundervisning, fremlæggelser, virkelighedsnær undervisning og bevægelsesaktiviteter. For at eleverne oplever, at de forskellige arbejdsformer er med til at gøre undervisningen motiverende og engagerende, er det vigtigt for dem, at:

- Gruppearbejde foregår i en gruppe, hvor alle medlemmerne byder ind og tager del i gruppens arbejde
- Tavleundervisning foregår med en lærer, der er god til at involvere eleverne undervejs, og er begrænset tidsmæssigt
- Elevernes fremlæggelser foregår i et trykt miljø
- Undervisningen er virkelighedsnær og autentisk
- Bevægelsesaktiviteterne er koblet godt til det faglige og ikke virker afbrydende.

2 Når variationen sker i den enkelte time eller i løbet af en længere periode

Ifølge eleverne kan variation timerne imellem også skabe en oplevelse af, at skoledagen samlet set er afvekslende. Undervisningen i et fag kan godt opleves varieret, hvis læreren i løbet af en periode veksler mellem forskellige arbejdsformer fra gang til gang. Elevernes perspektiv på variation rækker altså ud over den enkelte time, nemlig til dagen i sin helhed eller en endnu længere periode. I elevernes perspektiv er variation ikke nødvendigvis lig med mange skift mellem korte seancer i samme time – de vil gerne have muligheder for at fordybe sig.

Case: Variation i biologi i 8. klasse

I biologi har klassen om kredsløb. Læreren rammer sætter undervisningen i starten af timen ved at fortælle, at de skal arbejde med fotosyntese, se på karseforsøg og arbejde med modeller. Hun har lavet en PowerPoint-præsentation om det, de skal igennem i undervisningen, og har lagt billeder ind af elevernes karseforsøg, som de arbejdede med i sidste biologitime.

Læreren gennemgår først slides med faglige forklaringer af fotosyntese og viser billederne af karseforsøgene. Hun spørger eleverne: "Hvad ser vi på billederne?". De taler om deres hypoteser forud for forsøget, og hvad resultatet er blevet. Læreren forklarer, hvad en hypotese er, og hvad naturvidenskabelig metode betyder. Hun bruger mange fagudtryk, men oversætter dem hver gang ved hjælp af hverdagsbegreber og ting, som eleverne kender fra andre sammenhænge, fx LEGO-klodser og blade, der skifter farve om efteråret. Hun stopper ofte op og spørger eleverne, om det giver mening.

Efter gennemgangen skal eleverne selv lave modeller af kredsløb i karton. Eleverne råber "yes", da læreren tager karton frem. Hun viser et eksempel på en model, og de taler om, hvad modeller egentlig er for noget. Hun siger, at "modeller er gode, fordi de kan vise noget, man egentlig ikke kan se. Det kan være DNA eller bakterier eller celler. Dem kan vi normalt ikke få øje på eller røre ved, men vi kan lave en model af det, så vi kan se det og bedre forstå det." Hun forklarer, at de i mindre grupper skal tegne et kredsløb på et stykke karton. Hun viser dem en internetside, hvor de kan få inspiration og læse om kredsløbet, og sætter herefter eleverne i gang med selv at arbejde.

Til refleksion i teamet

Hvordan ser praksis ud hos os?

Hvordan forstår vi variation i skoledagen, og hvordan arbejder vi med at veksle mellem forskellige arbejdsformer – set i løbet af en time eller over et længere forløb?

Hvordan kan vi udvikle vores praksis?

Hvad har vi allerede af gode erfaringer med varierende arbejdsformer, og er der arbejdsformer, som vi ikke gør ret meget brug af, men som vi gerne vil prøve af?

God undervisning set med elevernes øjne **giver mulighed for fordybelse og koncentration**

Eleverne er glade for at arbejde fordybet og koncentreret. De vil gerne have et læringsmiljø, der er roligt og fokuseret, men de oplever ofte uro i timerne. Også uro, der er ubehagelig for dem at være i. Som lærere kan I imødekomme fordybelse og dæmme op for uro ved at sikre klare skift i undervisningen og ved at tilrettelægge en undervisning, hvor eleverne kan have en aktiv rolle.

Eleverne giver udtryk for, at et godt læringsmiljø i deres optik er roligt og fokuseret, så de har gode muligheder for at arbejde koncentreret og uden at blive unødigt forstyrret. Men de peger på især to ting, der udfordrer deres fordybelse og koncentration, nemlig at mange skift mellem fagene på en dag kan gøre det vanskeligt for dem at fordybe sig, og at de oplever, at uro præger deres læringsmiljø.

Når elevernes skema er tilrettelagt sådan, at de har mange skift mellem forskellige fag på samme dag, kan det være forvirrende og vanskeligt at håndtere for eleverne. Mange skift betyder, at eleverne har det enkelte fag i kort tid, og hvert skift kræver, at de omstiller sig til noget nyt – ofte både et nyt fag og en ny lærer – og det kan være trættende. Mange skift kan

medvirke til, at eleverne mister fokus og har svært ved igen at engagere sig i noget nyt, hvilket kan give grobund for uro.

Eleverne giver udtryk for, at uro præger læringsmiljøet og er et problem i undervisningen – det er forstyrrende og ubehageligt at være i og giver dårlige skoledage. Nogle oplever gener som hovedpine, træthed og manglende koncentration som følge af uroen. Uro opstår især ved uklarheder og skift, når eleverne har en passiv rolle i undervisningen, og når lærer og elever ikke har en god relation. Uro kan brede sig og smitte og dermed være svært at stoppe. I elevernes beskrivelser af hhv. et uroligt og et koncentreret læringsmiljø går det igen, at de kobler et læringsmiljø præget af uro med en oplevelse af spild af tid og med undervisning, der mister sin mening.

To veje til mere elevfordybelse

Der er to overordnede veje til mere fordybelse og koncentration fra et elevperspektiv, som på hver sin måde er med til at dæmme op for uro:

1 Når der er længere moduler og færre skift i skoledagen

De mange skift kan gøre det svært for eleverne at omstille sig mellem fagene og vanskeligt at nå at fordybe sig i det enkelte fag, før timen er ovre. Eleverne giver udtryk for, at de med længere moduler får bedre forudsætninger for at fordybe sig i undervisningen, og at længere moduler kan byde på flere forskellige og anderledes læringsaktiviteter, som igen betyder, at eleverne oplever at forstå stoffet bedre.

2 Når eleverne har en klar og aktiv rolle i undervisningen

Den forstyrrende uro, som gør det svært for eleverne at arbejde og koncentrere sig, opstår ifølge eleverne bl.a. ved uklarheder, og når eleverne får en passiv rolle i undervisningen. Uroen kan bestå af, at elever ikke deltager i undervisningen og går omkring i klassen uden tydeligt formål. Og den kan være en urolig stemning, hvor eleverne har svært ved at komme i gang med opgaver, afbryder hinandens flow, kobler ud af undervisningen eller ikke kan komme videre med deres arbejde. Grebene til en undervisning, der giver eleverne passende udfordringer, klare instruktioner og adgang til hjælp, kan være med til at dæmme op for uroen – de er beskrevet under tema 1 i dette hæfte. Men også det at give eleverne bedre mulighed for at være aktive i undervisningen kan afhjælpe – disse greb er beskrevet under tema 4.

Eleverne sætter pris på en pædagogisk og rolig tilgang til uroen fra lærerens side, fx når en lærer gennem en rolig og konstruktiv kontakt med de pågældende elever får dem i gang med deres opgaver.

” Altså, jeg kan huske, der var en gang, vi havde hende jo, da vi var lidt yngre, men så tog hun en på skulderen og sagde ”nu skal du altså være stille, så vi kan komme videre” [rolig stemme]. Det var sådan lidt mere pædagogisk. Jeg ved også godt, at vi var mindre, men vi har stadigvæk brug for, at lærerne tager hensyn til, at vi er trætte, eller hvad vi nu er.

Interview med elev, 8. klasse

” Esther: Hvis vi kun har en halv time i dansk, så når vi kun lige at sætte os ind i det, og så skal vi videre til noget andet. Men når vi har halvanden time til at komme ind i det og fortsætte med det, så kan vi bagefter få tankerne over på madkundskab, som vi skal have efter frikvarteret. Og få tankerne væk fra engelsk.

Sofie: Ja, og man bliver rigtig forvirret over, hvad vi skal have. Det tænker jeg allermost over, at nu skal vi have det, og så sætter man sig rigtig ind i det. Men så skal man have et andet fag, og så bliver man lidt forvirret over, hvad man nu skal have. For nogle gange er man også bare rigtig koncentreret og vil det rigtig gerne, og så når de siger, at man skal skifte til et andet fag, så er det lidt nederen.

Interview med elever, 5. klasse

” Der er nogle, som snakker meget højt. Og når nogen snakker, så begynder vores volumen at komme helt vildt højt op. Så begynder vi at snakke helt vildt højt. Så nogle får hovedpine, nogle græder, og nogle vil hjem.

Interview med elev, 5. klasse

” Når der er helt stille, og man kan koncentrere sig, er det sjovt at gå i skole.

Uddrag af stil, 5. klasse

Til refleksion i teamet

Hvordan ser praksis ud hos os?

Hvordan er mulighederne for fordybelse og koncentration for vores elever, og hvordan støtter vi dem i at håndtere skift og overgange mellem fag og undervisnings-elementer, så der ikke opstår uro?

Hvordan kan vi udvikle vores praksis?

Hvilke tiltag kan vi afprøve hos os for at skabe et roligt og koncentreret miljø i undervisningen?

ELEVER: NÅR UNDERVISNINGEN ER GOD....

– giver den alle elever passende faglige udfordringer

Eleverne oplever, at de motiveres og engageres i undervisningen, når de møder passende faglige udfordringer. Når eleverne oplever niveauet som tilpas, taler de om undervisningen som spændende og lærerig, og de oplever skoledagen som meningsfuld.

– er den varieret og alsidig

Eleverne sætter pris på, at skoledagen er varieret, og at undervisningen veksler mellem forskellige arbejdsformer. Skoledagen opleves ikke som lang, hvis den er alsidig. Som lærere kan I tage forskellige arbejdsformer i brug i den enkelte time eller på tværs af timer.

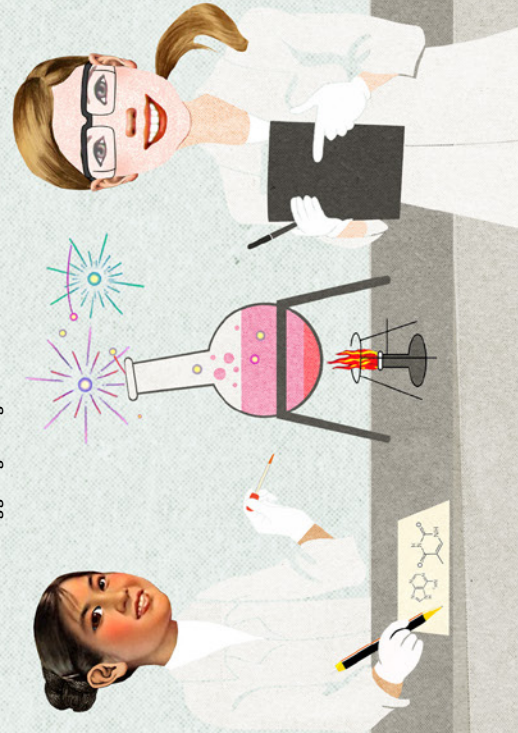
– giver den mulighed for fordybelse og koncentration

Eleverne er glade for at arbejde fordybet og koncentreret. De vil gerne have et læringsmiljø, der er roligt og fokuseret, men de oplever ofte uro i timerne, der kan være ubehagelig for dem. Som lærere kan I give bedre mulighed for fordybelse ved at have klare skift og aktive elever.

– bygger den på en god relation mellem lærer og elev

Eleverne motiveres af gode relationer til deres lærere. Relationen er central for elevernes engagement og lyst til at byde ind i undervisningen. Når I som lærere møder klassen med fagligt engagement og interesse, er det med til at gøre elevernes skoledag god og lærerig.

– giver den eleverne en aktiv rolle

Eleverne fortæller, at undervisningen især griber dem og er spændende, når de selv er aktive og involverede. Fx når I som lærere inddrager dem og giver plads til elevinput eller bruger undervisningsformer, hvor eleverne selv er udførende, bl.a. fremlæggelser og eksperimenter.

Materiale om god og motiverende undervisning

Du kan finde mere materiale om god og motiverende undervisning på EVA's hjemmeside på temaside:
www.eva.dk/grundskole/motiverende-undervisning

Du kan bl.a. finde plakaten *Elever: Når undervisningen er god...*, som kan printes til lærerværelset, og rapporten *Elevernes oplevelse af skoledagen og undervisningen*.

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk